

**МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ В УКРАЇНІ:
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ**

В останні роки багато держав активно розвивають арбітраж у своїх юрисдикціях та вдосконалюють своє арбітражне законодавство, оскільки це пропонує багато переваг для місцевих арбітражних громад та загалом для держав. Стаття 33 Статуту ООН передбачає, що сторонам у спорі, продовження якого може поставити під загрозу мир і безпеку у всьому світі, слід спочатку спробувати вирішити спір шляхом переговорів, посередництва, примирення, судового розгляду та також, використовуючи Міжнародний Арбітраж.

Затвердженню міжнародного арбітражу сприяло прийняття низки міжнародних нормативно-правових актів як на глобальному, так і на регіональному рівні. Перш за все, це Нью-Йоркська конвенція про виконання іноземних арбітражних рішень, яка була прийнята 10 червня 1958 р. на конференції ООН. У кожній із держав-учасниць Конвенція створює достатньо надійні гарантії для судового визнання арбітражних угод, зокрема, також, для арбітражних проваджень за кордоном. Її норми гарантують визнання арбітражних угод, які виключають спори з юрисдикції державних судів. Конвенція зобов'язує держави визнавати та виконувати іноземні, а також, власні арбітражні рішення [2, с. 87].

Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» впливає з визнання корисності арбітражу, як широко використовуваного методу вирішення міжнародно-торгових спорів та необхідності комплексного законодавства, що регулює міжнародний торговий арбітраж. Крім цього, цей закон враховує положення про такий арбітраж, що містяться у міжнародних договорах України, а також, у типовому законі, прийнятому у 1985 році Комісією ООН з права міжнародної торгівлі та затверджену Генеральною Асамблеєю ООН [3].

Функціонування арбітражу, як одного з альтернативних методів вирішення спорів в Україні, насамперед базується на конституційній нормі, згідно з якою, кожен має право захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань, будь-якими не забороненими законом засобами [1].

Правовий статус Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України чітко визначено: Регламентом Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України; Законом України

«Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24 лютого 1994 р.; Додатком 1 до цього закону є Положенням про Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України [3].

Новий Арбітражний регламент МКС при ТППУ набув чинності 01 січня 2018 року та розроблений з урахуванням реформ українського процесуального законодавства та світових тенденцій арбітражу, зберігаючи при цьому власний унікальний досвід у вирішенні зовнішньоекономічних спорів в рамках МКС при ТППУ (ICAC). Регламент ICAC гарантує відмінний баланс між ефективним арбітражем і автономією волі сторін. Положення Регламенту покликане зробити арбітражний провадження економним, швидким і зручним для сторін: процедура настільки чітка, що сторони можуть обійтися від зовнішніх юристів і вирішувати спори без юридичного представника, що може заощадити чималі гроші. ICAC гарантує прозорий розгляд справ, а саме: протягом максимум 6 місяців розглядаються близько 95% справ; до 3 місяців розглядаються 80% справ і близько 1% справ – більше 12 місяців. ICAC оскаржуються у середньому тільки 2,5% рішень, з них скасовується лише близько 1% [5].

Прискорений арбітражний розгляд було введено за умови, якщо сторони передбачили це в арбітражній угоді (ст. 45 Регламенту МКАС при ТППУ). Домовленість сторін про прискорений розгляд можлива не пізніше за подання відзиву на позовну заяву. Крім того, розгляд розглядається виключно на підставі письмових документів без усного слухання, якщо жодна зі сторін без невинуваченої затримки не попросить його проведення [4].

Кожна зі сторін повинна враховувати обставини, які вона наводить як підставу своїх вимог або заперечення. Існують вимоги до електронних та письмових доказів згідно Регламенту ICAC (крім того, уточнює правила доказування та надає право Арбітражному суду провести огляд місця та огляд речових доказів). Для участі в арбітражному провадженні на прохання однієї зі сторін або з ініціативи арбітражного суду можуть бути викликані свідки (ст. 53 Регламенту МКАС при ТППУ) [4].

Арбітражний суд має повне право вимагати від сторін пред'явити додаткові документи, а також і від третіх сторін запросити докази, викликати і заслухати свідків у справі та призначити експертизу. Також існує дві категорії експертів, а саме: експерти, призначені Арбітражним судом і експерти, призначені стороною. Окремо регулюється порядок залучення таких експертів.

Існує стаття, що регулює ціну позову. Слід зазначити, що Регламент не включає поняття немайнової вимоги. Ціна позову про визнання або зміну правовідносин залежить від вартості предмета правовідносин на момент подання позову. Таким чином, максимальний розмір арбітражного збору у доларах США 118 700 плюс 0,1% від ціни позову понад 50 000 000, однак не більше 350 000 [4]. Якщо в рамках арбітражу сторони погоджуються з тим, що спір буде вирішувати один арбітр, позивачу буде відшкодовано арбітражний збір, переплачений у результаті вирішення колегіального спору. На першому слуханні позивач повертає 25% арбітражного збору без реєстраційного збору, а решта розподіляється між сторонами порівну, якщо сторони угоди не домовились про інший розподіл арбітражного збору.

Отже, сучасні міжнародні економічні відносини характеризуються посиленням взаємодії між організаціями, установами, юридичними особами та окремими особами, при якій не завжди учасники відносин можуть уникнути конфліктів та суперечок.

Міжнародний арбітраж у всьому світі є одним із найуспішніших та визнаних методів вирішення таких спорів. Основна перевага арбітражу в тому, що це – прийнятний, доступний і більш простий процес, ніж судовий розгляд спорів. Регламент ICAC покращує правове регулювання арбітражного процесу, відповідає всім сучасним вимогам, сприяє утвердженню ICAC як одного з найважливіших і авторитетних центрів Східної та Центральної Європи.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року / Верховна рада України офіційний веб-портал. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Боярська З. І. Міжнародне комерційне право : навчальний посібник. К. : КНЕУ, 2001. 143 с.
3. Закон України Про міжнародний комерційний арбітраж від 24 лютого 1994 р. № 4002-XII / Верховна рада України офіційний веб-портал. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>
4. Регламент міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 01.01.2018 року. URL: <https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Reglament-ISAS-pry-TPPUkrayiny.pdf>
5. Міжнародний комерційний арбітражний суд при ТПП України (ICAC). URL: <https://icac.org.ua/pro-icac/>

Науковий керівник: д.філос.н., старший викладач кафедри Коломієць К.